

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 11 juni 2010

Mål nr

B 5521-09

KLAGANDE

SKYA

Ombud och offentlig försvarare: Advokat BN

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Brukande av falsk urkund

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts dom 2009-11-03 i mål B 9311-08

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar på det sätt hovrättens dom att påföljden bestäms till villkorlig dom jämte 40 dagsböter å 50 kr.

För försvaret av SKYA i Högsta domstolen tillerkänns BN ersättning av allmänna medel med 3 488 kr, avseende arbete. Denna kostnad ska stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 698 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

SKYA har yrkat att Högsta domstolen bestämmer påföljden till villkorlig dom.

Riksåklagaren har bestritt ändring.

DOMSKÄL

1. Enligt hovrättens dom, som har vunnit laga kraft i den delen, har SKYA gjort sig skyldig till brukande av falsk urkund genom att i en asylutredning åberopa tre förfälskade irakiska identitetskort och ett förfälskat irakiskt medborgarskapsbevis, vilket inneburit fara i bevishänseende.
2. För brukande av falsk urkund är stadgat fängelse i högst två år. Som hovrätten har funnit är brottets straffvärde i detta fall fängelse en månad. Frågan är nu vilken påföljd som bör väljas.

3. Enligt 30 kap. 4 § första stycket brottsbalken ska rätten vid val av påföljd fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse. Som skäl för fängelse får rätten enligt paragrafens andra stycke, utöver brottslighetens straffvärde och art, beakta att den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott.

4. Den brottslighet SKYA gjort sig skyldig till har inte ett så högt straffvärde att den i sig motiverar ett fängelsestraff. Det finns ingen uppgift i målet om att hon tidigare har gjort sig skyldig till brott. En förutsättning för att hon ska dömas till fängelse är därför att brottsligheten är av sådan art att den utgör ett tillräckligt skäl för att döma till fängelse.

5. Av förarbetena till 30 kap. 4 § brottsbalken framgår att med uttrycket brottslighetens art främst avsetts sådana brottstyper som enligt då gällande praxis ansetts motivera fängelse trots att de inte har ett särskilt högt straffvärde (prop. 1987/88:120 s. 100). När någon sådan fast praxis inte finns kan bedömningen basera sig på uttalanden som lagstiftaren gjort i samband med ny lagstiftning. I viss utsträckning är det emellertid ofrånkomligt att domstolarna tar ställning till frågan om brottslighetens art oberoende av om lagstiftaren har uttalat sig i frågan. (Se NJA 2006 s. 339.)

6. Rättsfallet NJA 1983 s. 786 har ofta åberopats som stöd för uppfattningen att brukande av falsk urkund i ett asylärende skulle vara ett brott av sådan art att fängelse bör väljas som påföljd. Till att börja med är emellertid att märka att detta rättsfall ligger i tiden innan bestämmelsen i 30 kap. 4 § brottsbalken infördes. När Högsta domstolen där använder uttrycket ”brottets art” kan det således inte avse den innebörd som uttrycket har i den senare tillkomna bestämmelsen. I domskälen avvisar Högsta domstolen vidare

tanken att uppställa en huvudregel om frihetsberövande påföljd i en situation som den aktuella, nämligen brukande av falskt pass vid inresa i landet. ”I stället bör man, på liknande sätt som vid de allra flesta andra brott, pröva vilken påföljd som i det enskilda fallet framstår som den lämpliga med hänsyn till brottets art och gärningsmannens förhållanden.” Rättsfallet kan alltså inte tas till intäkt för att det finns en praxis av innebörd att brukande av falsk urkund i ett asylärende är ett artbrott.

7. Trots att hovrätter och tingsrätter i ett antal fall har dömt till fängelse för brukande av falsk urkund i asylärenden kan det inte anses att det finns en fast praxis av innebörd att dessa brott är av sådan art att fängelse ska väljas som påföljd.

8. Lagstiftaren har inte uttalat sig om påföljdsvalet vid brottet brukande av falsk urkund.

9. Som riksåklagaren har framhållit är det – till förebyggande av illegal invandring – viktigt att tydligt inskräpa vikten av att inte bruka falska handlingar i ärenden om asyl och annan invandring. Vad riksåklagaren har åberopat motiverar emellertid inte att det utöver kriminaliseringen av sådana gärningar ska föreligga en presumtion för fängelse. Det har inte heller kommit fram några andra omständigheter som talar för att brottet ska anses vara av sådan art att fängelse normalt ska väljas som påföljd.

10. På grund av det anförda ska påföljden bestämmas till villkorlig dom, som i enlighet med huvudregeln i 30 kap. 8 § brottsbalken ska förenas med dagsböter.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Leif Thorsson,
Severin Blomstrand (referent), Torgny Håstad och Agneta Bäcklund
Föredragande revisionssekreterare: Anders Larsson